

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/diplomacy [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Foreign Affairs for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, <https://www.gov.pl/web/diplomacy> [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

Nota informacyjna nt. orzecznictwa Trybunału nr 241

Czerwiec 2020 r.

Miljević p. Chorwacji – skarga nr 68317/13

Wyrok z 25.06.2020 r. [Sekcja Pierwsza]

Art. 10

Art. 10 ust. 1

Wolność wyrażania opinii

Skazanie za zniesławienie z uwagi na wypowiedzi oskarżające osobę trzecią o manipulowanie świadkami, ogłoszone w trakcie obrony w innym postępowaniu karnym: *naruszenie*

Fakty – W czasie procesu o zbrodnię wojenną skarżący złożył wyjaśnienia w swej obronie, oskarżając I.P., osobę trzecią nieuczestniczącą w postępowaniu, o podżeganie do jego oskarżenia, manipulowanie świadkami i kierowanie przedsięwzięciem przestępczym mającym na celu jego skazanie. Skarżący został uniewinniony z zarzutu zbrodni wojennych, ale został następnie skazany za powyższe wypowiedzi w postępowaniu karnym o zniesławienie wytoczonym przeciwko niemu przez I.P.

Prawo – Art. 10 [Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności]

a) *Istnienie ingerencji* – Uwzględniając fakt, że skarżący skarżył się konkretnie na skazanie za zniesławienie I.P., a także, że sądy krajowe rozpoznały sprawę z perspektywy ataku na cześć i dobre imię I.P., Trybunał potraktował skazanie skarżącego za zniesławienie jako ingerencję w jego wolność wyrażania opinii, mając na uwadze skutki dla jego prawa do skutecznej obrony w postępowaniu karnym.

b) *Czy ingerencja była przewidziana przez ustawę i służyła uprawnionemu celowi* – Ingerencja była przewidziana przez ustawę i miała uprawniony cel ochrony dobrego imienia i praw innych osób oraz zagwarantowania powagi i bezstronności władzy sądowej.

c) *Niezbędność w społeczeństwie demokratycznym* – Skarżący oskarżył I.P. o manipulowanie świadkami – czyn zagrożony karą na podstawie prawa krajowego – co w sposób oczywisty mogło wyrządzić uszczerbek dla dobrego imienia I.P. i spowodować szkodę w jego środowisku społecznym, zważywszy szczególnie na jego status oficera wojskowego i niepełnosprawnego weterana wojennego. Ponadto I.P. poczuł się poważnie

dotknięty poczynionymi uwagami. W związku z powyższym oskarżenia ze strony skarżącego osiągnęły niezbędny poziom powagi, który mógł zaszkodzić prawom I.P. chronionym na podstawie art. 8. Trybunał musiał zatem zweryfikować, czy organy krajowe zachowały sprawiedliwą równowagę między wolnością wyrażania opinii skarżącego a prawem I.P. do poszanowania jego dobrego imienia. W niniejszej sprawie prawo skarżącego jako oskarżonego w postępowaniu karnym do wolności wyrażania opinii na podstawie art. 10 należało rozumieć w świetle jego prawa do rzetelnego procesu sądowego chronionego na podstawie art. 6. W takich okolicznościach margines oceny przyznany władzom krajowym na podstawie art. 10 powinien być węższy.

W szczególności, z uwagi na prawo oskarżonego do wolności wyrażania opinii oraz interes publiczny związany z właściwym wymiarem sprawiedliwości w sprawach karnych, należy przyznać priorytet możliwości swobodnego wypowiedzania się przez oskarżonego bez obawy o bycie pozwanym w sytuacji, gdy jego wypowiedź dotyczy wyjaśnień i argumentów podnoszonych w związku ze swą obroną. Z drugiej strony, im bardziej wypowiedzi oskarżonego są niezwiązane z jego sprawą i obroną i zawierają nieistotne dla sprawy lub niesprowokowane ataki na uczestnika postępowania lub inną osobę trzecią, tym bardziej uprawnione staje się ograniczenie jego wolności wyrażania opinii poprzez uwzględnienie praw strony trzeciej na podstawie art. 8. Wyjaśnienia i argumenty oskarżonego podlegają ochronie w zakresie, w jakim nie stanowią złośliwych oskarżeń przeciwko uczestnikowi postępowania lub stronie trzeciej. Wolność wyrażania opinii oskarżonego istnieje w zakresie, w jakim nie składa on wyjaśnień, które celowo powodują powstanie fałszywych podejrzeń o karalne zachowanie wobec uczestnika postępowania lub strony trzeciej. W praktyce, dokonując oceny, Trybunał za istotne uznaje zbadanie zwłaszcza powagi konsekwencji dla osoby dotkniętej tymi wypowiedziami. Im większa powaga tych konsekwencji, tym mocniejsza musi być podstawa faktyczna wypowiedzi.

i) *Charakter i kontekst spornych wypowiedzi* – Chociaż I.P. nie występował w żadnej oficjalnej roli w postępowaniu karnym przeciwko skarżącemu ani nie podjął formalnej roli w tym postępowaniu, uczestniczył na publiczne rozprawy w sprawie skarżącego. Ponadto I.P. był dobrze znaną osobą publiczną i działaczem na rzecz ujawnienia zbrodni popełnionych w czasie wojny. W tym charakterze doradzał redaktorom programu telewizyjnego, a niektórzy świadkowie w sprawie skarżącego nawiązali z nim kontakt. W ten sposób wszedł on na scenę publiczną w tym obszarze interesu społecznego, a zatem co do zasady powinien okazać większy niż inna osoba prywatna poziom tolerancji na dopuszczalną krytykę.

Sporne wypowiedzi skarżącego zostały wygłoszone w jego uwagach końcowych przed sądem. Dotyczyły argumentów na obronę, które były wystarczająco powiązane z jego sprawą i działały na korzyść jego obrony. W razie gdyby skarżącemu udało się przekonać sąd do swoich argumentów, poważnie podważyłoby to wiarygodność i rzetelność zeznań świadków oraz ogólny charakter i tło sprawy podnoszonej przez oskarżenie.

Co do zasady oskarżony powinien mieć możliwość swobodnego mówienia, bez obaw o późniejsze pozwanie za zniesławienie, o swym wrażeniu, że świadkowie mogli podlegać manipulacji, a także o niewłaściwych pobudkach oskarżenia. W niniejszej sprawie wypowiedzi skarżącego dotyczyły rzeczywiście jego wrażenia dotyczącego zachowania I.P. Nie miało dużego znaczenia to, że sam I.P. nie został przesłuchany w charakterze świadka w postępowaniu karnym przeciwko skarżącemu.

W świetle powyższego sporne wypowiedzi były wystarczająco istotne dla obrony skarżącego, a zatem zasługiwały na zwiększony poziom ochrony na podstawie Konwencji.

ii) *Konsekwencja dla I.P. i podstawa faktyczna wypowiedzi* – W postępowaniu o zniesławienie sądy krajowe potraktowały zarzuty skarżącego wobec I.P. jako wypowiedzi co do faktów i uznały, że brak im było wystarczającej podstawy, a zatem że stanowiły bezpodstawny i nieuzasadniony atak. Nie oceniły jednak wystarczająco faktu, że skarżący

widział I.P. uczęszczającego na rozprawy w jego sprawie, a sam I.P. przyznał, że spotkał niektórych świadków. Ponadto sądy nie uwzględniły znaczących działań I.P. w tym obszarze i jego zaangażowania w programie telewizyjnym, choć bez bezpośredniego udziału w transmisji dotyczącej skarżącego. Nie można zatem było stwierdzić, że sporne wypowiedzi skarżącego dotyczące udziału I.P. w jego sprawie były pozbawione jakiejkolwiek podstawy faktycznej. Biorąc pod uwagę również kontekst, w jakim zostały wygłoszone te wypowiedzi, mianowicie w ramach argumentów na obronę podczas procesu karnego, to choć były one nadmierne, to nie stanowiły złośliwych oskarżeń wobec I.P. Ponadto wypowiedzi skarżącego obiektywnie rzecz biorąc wywołały jedynie ograniczone konsekwencje dla I.P., zwłaszcza że władze krajowe nigdy nie prowadziły wobec I.P. dochodzenia w sprawie przestępstwa manipulowania świadkami. Wreszcie, nawet przyjmując, że I.P. potrzebował pomocy lekarskiej w związku ze stresem spowodowanym przez wypowiedzi skarżącego, nie ma dowodów przesądzających, że ucierpiał lub mógł obiektywnie ucierpieć z powodu głębokich lub długoterminowych skutków zdrowotnych lub innych.

iii) *Surowość wymierzonej sankcji* – Chociaż skarżącego zobowiązano do zapłacenia grzywny w najniższym możliwym, w świetle prawa krajowego, wymiarze, to sankcja ta mimo wszystko stanowiła skazanie w postępowaniu karnym.

iv) *Konkluzja* – Sądy krajowe nie zachowały sprawiedliwej równowagi między z jednej strony wolnością wyrażania opinii skarżącego, interpretowaną w kontekście jego prawa do obrony, a z drugiej – interesem I.P. dotyczącym ochrony jego dobrego imienia. Władze krajowe nie uwzględniły zwiększonego poziomu ochrony, na jaki zasługują wypowiedzi oskarżonego dokonane w ramach obrony podczas procesu karnego.

Rozstrzygnięcie: naruszenie (jednogłośnie).

Art. 41: 2281 EUR tytułem szkody majątkowej; samo stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające słuszne zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową.

(Zobacz także *Pfeifer p. Austrii*, nr 12556/03, 15 listopada 2007 r., [Nota informacyjna nr 102](#); *Erkapić p. Chorwacji*, nr 51198/08, 25 kwietnia 2013 r., [Nota informacyjna nr 162](#); *Zdravko Stanev p. Bułgarii (nr 2)*, nr [18312/08](#), 12 lipca 2016 r.; a także *Medžlis Islamske Zajednice Brčko i Inni p. Bośni i Hercegowinie* [WI], nr 17224/11, 27 czerwca 2017 r., [Nota informacyjna nr 208](#))

© Council of Europe/European Court of Human Rights
Niniejsze streszczenie przygotowane przez Kancelarię nie wiąże Trybunału.

Link do [Not informacyjnych nt. orzecznictwa](#)